

Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ: 162
Αριθμ. Πρωτ. Αίτησ. Κατ. Εγγράφων: 28
Ημερομ. Κατάθεσης: 8/10/2026

Τετάρτη, 7 Οκτωβρίου 2026

ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

ΠΡΟΣ:

1. την Υπουργό Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη
2. τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Γιώργο Γεραπετρίτη

ΘΕΜΑ: «Παράδοση των οστών του τσάρου Σαμουήλ στη Βουλγαρία έναντι μόλις 48 κειμηλίων. Αποκλεισμός των οικείων Μητροπόλεων και απώλεια διαπραγματευτικού ερείσματος για τα χιλιάδες συληθέντα κειμήλια και χειρόγραφα της Βόρειας Ελλάδας»

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2026 οι Υπουργοί Πολιτισμού Ελλάδας και Βουλγαρίας υπέγραψαν Μνημόνιο Κατανόησης. Στις 3 Οκτωβρίου 2026, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη, υπεγράφησαν τα πρωτόκολλα παράδοσης-παραλαβής, παρουσία των Πρωθυπουργών των δύο χωρών.

Με τη συμφωνία αυτή η Ελλάδα παρέδωσε στη Βουλγαρία τα οστά που αποδίδονται στον τσάρο Σαμουήλ. Τα οστά αυτά βρέθηκαν το 1965 από τον καθηγητή Νικόλαο Μουτσόπουλο στη βασιλική του Αγίου Αχιλλείου, στη Μικρή Πρέσπα. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα, παραδόθηκε επιπλέον και το υπόλοιπο ανθρωπολογικό υλικό που είχε βρεθεί στις τέσσερις συνολικά σαρκοφάγους του ναού. Την ίδια ημέρα τα λείψανα μετεφέρθησαν στη Σόφια με στρατιωτικό αεροσκάφος και εναποτέθηκαν με τιμές αρχηγού κράτους στον ναό της Αγίας Σοφίας.

Η Ελλάδα παρέλαβε 48 εκκλησιαστικά κειμήλια. Τα κειμήλια αυτά είχαν αρπαγεί το 1917 από τα βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής από μονές της Ανατολικής Μακεδονίας.

Η Κυβέρνηση παρουσιάζει τη συμφωνία ως ιστορική επιτυχία. Τα δεδομένα όμως που έχουν γίνει γνωστά γεννούν σοβαρά ερωτήματα:

Πρώτον. Ο Μητροπολίτης Δράμας κ. Δωρόθεος, με επιστολή του προς την Υπουργό Πολιτισμού, υπενθυμίζει ότι μόνο από την Ιερά Μονή Εικοσιφοινίσσης εκλάπησαν 800 ιερά κειμήλια και 430 χειρόγραφα. Σε αυτά προστίθενται τα κλαπέντα από μονές των Μητροπόλεων Σερρών και Ξάνθης. Η Ελλάδα παρέδωσε δηλαδή το σύνολο αυτού που ζητούσε η Σόφια και παρέλαβε ένα μικρό κλάσμα όσων της ανήκουν. Κατά την ίδια επιστολή, στη συμφωνία δεν γίνεται λόγος για χειρόγραφα ή παλαίτυπα βιβλία.

Δεύτερον. Ο Μητροπολίτης Δράμας δηλώνει ότι δεν ενημερώθηκε και δεν κλήθηκε σε καμία διαβούλευση. Πληροφορήθηκε τη συμφωνία από τα μέσα ενημέρωσης, ενώ μέχρι πρόσφατα λάμβανε διαβεβαιώσεις ότι το ζήτημα βρίσκεται ψηλά στις προτεραιότητες του Υπουργείου. Πρόκειται για τον επιχώριο ιεράρχη της μονής που υπέστη τη μεγαλύτερη λεηλασία.

Τρίτον. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η επιστροφή των 48 κειμηλίων είναι η «πρώτη φάση» μιας διαδικασίας. Ο Μητροπολίτης Δράμας εκφράζει ρητά την αμφιβολία του, επικαλούμενος την πολυετή αδιαλλαξία της βουλγαρικής πλευράς. Προειδοποιεί ότι, μετά την παράδοση των οστών, η χώρα θα έχει «ίσχυνη διαπραγματευτική δυνατότητα» για τα υπόλοιπα. Ακόμη και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, που χαιρέτισε τη συμφωνία, μιλά μόνο για «έναρξη» της αποκατάστασης και εύχεται

να ολοκληρωθεί ταχέως. Από όσα έχουν δημοσιοποιηθεί δεν προκύπτει καμία δεσμευτική υποχρέωση της Βουλγαρίας ούτε χρονοδιάγραμμα για τις επόμενες φάσεις.

Τέταρτον. Ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος δήλωσε: «Εμείς παίρνουμε πίσω όλα τα κειμήλια», και διευκρίνισε ότι εννοεί «όλα τα κειμήλια που φυλάσσονταν στο Εθνικό Μουσείο στη Σόφια». Η δήλωση αυτή δεν συμβιβάζεται με τους αριθμούς που δίνει η Μητρόπολη Δράμας. Δημιουργεί επίσης την εντύπωση ότι η ελληνική πλευρά θεωρεί εξαντλημένο το μεγαλύτερο μέρος της διεκδίκησης.

Πέμπτον. Το κείμενο του Μνημονίου και των πρωτοκόλλων δεν έχει δοθεί στη δημοσιότητα. Σύμφωνα με τον τύπο, δεν έχει δημοσιοποιηθεί ούτε αναλυτικός κατάλογος των 48 κειμηλίων. Επιπλέον, η βουλγαρική πλευρά φέρεται να περιγράφει τη συμφωνία ως «αμοιβαία παραχώρηση προς φύλαξη» αντικειμένων. Αν η διατύπωση αυτή είναι ακριβής, τίθεται ζήτημα για το νομικό καθεστώς των κειμηλίων, ήτοι εάν επιστρέφουν κατά κυριότητα ή παραχωρούνται με άλλο, ανακλητό καθεστώς.

Έκτον. Την επομένη της παράδοσης, Βούλγαρος πανεπιστημιακός της Θεολογικής Σχολής της Σόφιας αμφισβήτησε δημόσια ότι τα κειμήλια μπορούν να χαρακτηριστούν ελληνικά. Υποστήριξε ότι η σημερινή εδαφική υπαγωγή μιας μονής δεν καθορίζει την «εθνική υπαγωγή» των αντικειμένων της. Η θέση αυτή δείχνει με ποιο πνεύμα ενδέχεται να αντιμετωπιστούν οι επόμενες ελληνικές διεκδικήσεις.

Έβδομον. Η υποχρέωση της Βουλγαρίας να επιστρέψει τα αρπαγένητα πηγάζει από τη Συνθήκη του Νεϊγύ του 1919 (άρθρο 126). Είναι δηλαδή μονομερής και ανεπιφύλακτη υποχρέωση, όχι αντικείμενο ανταλλαγής. Αντιθέτως, τα οστά του Αγίου Αχιλλείου είναι αρχαιολογικό εύρημα ελληνικής ανασκαφής σε ελληνικό έδαφος, όπως είχε απαντήσει και το Υπουργείο Εξωτερικών στη Βουλή τον Δεκέμβριο του 2014. Η σύνδεση των δύο ζητημάτων σε ενιαίο «πακέτο» κινδυνεύει να μετατρέψει μια συμβατική υποχρέωση της Βουλγαρίας σε αντικείμενο παζαριού.

Τέλος, η υπόθεση έχει και ευρύτερη διάσταση. Η ιστορική κληρονομιά του Σαμουήλ αποτελεί αντικείμενο διαμάχης μεταξύ Βουλγαρίας και Σκοπίων. Η ελληνική απόφαση έχει επομένως συνέπειες που ξεπερνούν την πολιτιστική διπλωματία.

Κατόπιν των ανωτέρω,

ΕΡΩΤΩΝΤΑΙ οι κ.κ. Υπουργοί:

1. Ποιο είναι το ακριβές περιεχόμενο του Μνημονίου Κατανόησης της 29ης Σεπτεμβρίου 2026 και των πρωτοκόλλων της 3ης Οκτωβρίου 2026; Περιέχουν ρητή, δεσμευτική υποχρέωση της Βουλγαρίας να επιστρέψει τα υπόλοιπα κειμήλια και χειρόγραφα, με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα; Αν όχι, σε τι ακριβώς στηρίζεται ο ισχυρισμός περί «πρώτης φάσης»;
2. Με ποιο νομικό καθεστώς περιήλθαν τα 48 κειμήλια στην Ελλάδα; Επιστράφηκαν κατά πλήρη κυριότητα ή παραχωρήθηκαν «προς φύλαξη», όπως φέρεται να αναφέρει η βουλγαρική πλευρά; Με ποιο καθεστώς παραδόθηκαν αντιστοίχως τα οστά στη Βουλγαρία;
3. Ποια είναι αναλυτικά τα 48 κειμήλια, από ποια μονή προέρχεται το καθένα και με ποια κριτήρια επελέγησαν; Γιατί δεν περιλαμβάνονται χειρόγραφα και παλαιύτα;

4. Πόσα κειμήλια, χειρόγραφα και παλαιύπα ελληνικών μονών και ναών έχει καταγράψει η ελληνική Πολιτεία ότι βρίσκονται σήμερα στη Βουλγαρία και σε ποια ιδρύματα φυλάσσονται; Πώς συμβιβάζεται η δήλωση του Κυβερνητικού Εκπροσώπου ότι «παίρνουμε πίσω όλα τα κειμήλια» με τα 800 κειμήλια και τα 430 χειρόγραφα που αναφέρει η Ιερά Μητρόπολη Δράμας μόνο για τη Μονή Εικοσιφοινίσσης;
5. Για ποιο λόγο δεν ενημερώθηκε και δεν κλήθηκε σε διαβούλευση ο Μητροπολίτης Δράμας; Ποιοι εκκλησιαστικοί και επιστημονικοί φορείς συμμετείχαν στη διαπραγμάτευση;
6. Με ποια νομική βάση και ποια διαδικασία αποφασίστηκε η οριστική έξοδος από τη χώρα αρχαιολογικών ευρημάτων ελληνικής ανασκαφής; Γνωμοδότησε το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και, αν ναι, πότε και με ποιο περιεχόμενο; Ποιο ακριβώς υλικό παραδόθηκε πέραν των οστών που αποδίδονται στον Σαμουήλ;
7. Για ποιο λόγο η Κυβέρνηση συνέδεσε τη συμβατική υποχρέωση της Βουλγαρίας από τη Συνθήκη του Νεϊγύ με την παράδοση των οστών; Ποιο διαπραγματευτικό έρεισμα διαθέτει πλέον η χώρα για την επιστροφή των υπολοίπων και ποιες είναι οι επόμενες συγκεκριμένες ενέργειές της;
8. Προτίθεται η Κυβέρνηση να φέρει το Μνημόνιο στη Βουλή προς ενημέρωση και συζήτηση;
9. Πώς αξιολογεί το Υπουργείο Εξωτερικών τη δημόσια αμφισβήτηση της ελληνικότητας των κειμηλίων από βουλγαρικούς ακαδημαϊκούς κύκλους; Συνεκτιμήθηκαν οι συνέπειες της απόφασης στη διαμάχη Βουλγαρίας – Βόρειας Μακεδονίας για την ιστορική κληρονομιά του Σαμουήλ;

ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Παρακαλούνται οι κ.κ. Υπουργοί να καταθέσουν στη Βουλή:

1. Το πλήρες κείμενο του Μνημονίου Κατανόησης της 29ης Σεπτεμβρίου 2026 και των πρωτοκόλλων παράδοσης–παραλαβής της 3ης Οκτωβρίου 2026, με τα παραρτήματά τους.
2. Τον αναλυτικό κατάλογο των 48 κειμηλίων, με την προέλευση και την τεκμηρίωση καθενός.
3. Τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και κάθε άλλου αρμόδιου οργάνου, καθώς και τη σχετική υπουργική απόφαση για την παράδοση των ευρημάτων του Αγίου Αχιλλείου.
4. Τον κατάλογο των κειμηλίων, χειρογράφων και παλαιτύπων που η ελληνική Πολιτεία διεκδικεί από τη Βουλγαρία.
5. Την αλληλογραφία του Υπουργείου Πολιτισμού με τις Ιερές Μητροπόλεις Δράμας, Σερρών και Ξάνθης για το ζήτημα κατά το τελευταίο έτος.

Ο ερωτών Βουλευτής

Νικόλαος Βρεττός

Ανεξάρτητος Βουλευτής Β3 Νοτίου Τομέα Αθηνών